

A REZILIENCIA KIALAKULÁSÁRA HATÓ SZEMÉLYISÉGBELI ÉS KÖRNYEZETI TÉNYEZŐK

Szabó Dóra Fanni

SZTE Neveléstudományi Doktori Iskola

Kulcsszavak: reziliencia; hátrányos helyzet

A reziliencia a sikeres fejlődés egy sajátos formája. Az oktatás területén olyan gyermekek, fiatalok és felnőttek esetében alkalmazzák a terminust, akik a hátrányos helyzetükből fakadó akadályokkal sikeresen megküzdének és a hátráltató tényezők, körülmények hatása alapján feltételezett szintnél jobban teljesítenek (*Prince-Embury, 2014*). Az angolszász területeken ennek a kisebb valószínűségű fejlődési iránynak a vizsgálata ötven éves múltat tekint vissza. A kialakult fogalmak eltérnek annak megállapításában, hogy miként írható le maga a jelenség (*Kaplan, 2005*), továbbá különbségek fedezhetők fel a definícióba bevont összetevőket, a kritériumokat és a standardokat illetően. A rezilienciát kezdetben egy egyéni jellemvonásként, veleszületett képességként (*Garmezy, Masten és Tellegen, 1984*) értelmezték, azonban később előtérbe kerültek a környezeti tényezők fontosságát hangsúlyozó definíciók (*Luthar, Cicchetti és Becker, 2000*). Az akadályokkal való sikeres megküzdést befolyásolható fejlődési folyamatként kezdték értelmezni (*Masten, 2001*), és számos személyiségbeli és környezeti tényező befolyásoló hatását mutatták ki.

Az előadás célja a fogalmi keretek tisztázásán túl a reziliens viselkedés kialakulására ható protektív tényezők bemutatása a nemzetközi szakirodalom alapján. A reziliens tanulók adaptív viselkedésének létrejöttében szerepet játszó protektív faktorok *Bronfenbrenner (1989)* szerint három alcsoportra oszthatók az alapján, hogy hol lokalizálhatók: a személyen belül, a személy szűk környezetében vagy annak tág környezetében. Az előadásban ezt a hármas szerkezetet követve csoportosítom a fontosabb kutatások által feltárt védőfaktorokat, főként azokra fókuszálva, amelyek jelentősek lehetnek az oktatás és a fejleszthetőség szempontjából.

A kutatási eredményeknek a hazai szakirodalomba való beáramoltatása alapját adhatja új iskolafejlesztési kutatásoknak és a hátrányos helyzetű tanulók felzárkóztatására alkalmas iskolai programok kidolgozásának. Hozzájárulhat az oktatáseredményesség méltányossági dimenziójának fejlesztéséhez is.